

Národné a nadnárodné rámce v európskych literatúrach

MÁRIA BÁTOROVÁ – RÓBERT GÁFRIK

Vzťah medzi národnými a nadnárodnými rámcami v literatúre a vo formovaní identít patrí ku kľúčovým aspektom súčasnosti. Je to vzťah utváraný vo viacdimenzionálnych spoločensko-politických a širších kultúrnych procesoch. Zdá sa, že presun dôrazu z národného na nadnárodné, či dokonca postnárodné alebo globálne v kultúre, kopíruje podobné trendy v ekonomike, kde sa národné ekonomiky spájajú do väčších celkov a globálnych sietí. Literárna komparatistika sa však už od svojho zrodu spája s národnými a nadnárodnými rámcami. Predstavy o týchto pojmoch a o vzťahu medzi nimi sa menia tak, ako sa mení samotná disciplína. Ani súčasná komparatistika, ktorá sa rôznymi spôsobmi odpútava od národného rámca či od samotného pojmu národa, sa nevyhýba uvažovaniu o nadnárodných rámcach ako o pojmoch presahujúcich uvažovanie o literatúre v národnom kontexte.

Téma tohto čísla časopisu WORLD LITERATURE STUDIES „Národné a nadnárodné rámce v európskych literatúrach“ obsahuje niekoľko štúdií napísaných na základe príspevkov z 2. medzinárodnej vedeckej konferencie Česko-slovenskej asociácie porovnávacej literárnej vedy, ktorá sa konala na pôde Ústavu svetovej literatúry SAV vo februári 2020. Ukazujú rôzne aspekty uvažovania o národnom a nadnárodnom v literatúre.

Úvodná štúdia Charlesa Sabatosa sa zaoberá transkultúrnym priestorom, ktorý poskytuje rieka Dunaj. Adriana Raducanu diskutuje o esejach Ismaila Kadareho zameraných na európsku identitu Albánska. Miloš Zelenka sa venuje výskumu literárnej kultúry a pamäti z hľadiska nadnárodného transformačného mechanizmu kanonizácie a uctievania svätcov. Anna Zelenková odhaľuje medziliterárnu sieť faustiád v slovenskej (Jonáš Záborský) a českej (Šebestián Hněvkovský) literatúre, pričom posúva zmysel interpretácie textov od národného k svetovému. Do diskusie k téme čísla prispela rozsiahla orientačná štúdia Libuše Vajdovej, ktorá sa venuje analýze priestorového aspektu uvažovania Dionýza Ďurišina o svetovej literatúre, pričom dáva jeho myslenie do kontextu súčasného teoretického uchopenia pojmu svetová literatúra v anglofónnom svete. Mária Bátorová predstavuje ako účinný nástroj na výskum nadnárodných rámcov literárnych javov rozšírený komunikačný model interpretácie textu založený na analýze kontextov autora, textu a recipienta.